

101147 MÈTODES QUALITATIUS DE RECERCA SOCIAL

UAB

Universitat Autònoma
de Barcelona

Guia docent

Titulacions de Grau i de Màster

1. Dades de l'assignatura

Nom de l'assignatura

Codi

2. Equip docent

~~Creació de~~

Curs i període en el que s'imparteix

Horari

Lloc on s'imparteix

Llengües

Responsable de l'assignatura

Nom professor/a

Departament

Universitat/Institució

Despatx

Telèfon (*)

e-mail

Horari de tutories

Nom professor/a

Departament

Universitat/Institució

Despatx

Telèfon (*)

e-mail

Horari de tutories

3.- Prerequisits

Per poder cursar aquesta assignatura cal tenir aprovada l'assignatura *Metodologia i Disseny d'Investigació*, del primer any del Grau en Sociologia.

4.- Contextualització i objectius formatius de l'assignatura

Es tracta d'una assignatura que es planteja com a continuació de la de Metodologia i Disseny d'Investigació del primer any de grau. Igual que a Metodologia i Disseny, l'interès primordial de la matèria és el de dotar als alumnes dels fonaments teòrics i dels instruments tècnics per dur a terme la vessant aplicada del que ha de ser al seu ofici.

L'objectiu fonamental és oferir a l'alumnat la informació i el desenvolupament de les habilitats per l'aplicació de tècniques qualitatives en la fase de la contrastació empírica de la recerca. El curs es centrarà especialment en els mètodes i tècniques qualitatives de recull de les informacions: Tècniques d'interlocució, i tècniques vinculades a l'ús de documents. També s'ofereix una introducció a les tècniques d'anàlisi de dades textuais.

El fet de tractar de manera exclusiva, a Tècniques II, les tècniques de recollida d'informació qualitativa és a efectes solament pedagògics. Cal mantenir la idea que no es pertinent entendre la investigació sociològica en termes de la dicotomia quantitatiu/qualitatiu.

5.- Competències i resultats d'aprenentatge de l'assignatura

Competències

C3. Enumerar la metodologia i les tècniques d'investigació que donen suport a l'estudi de les relacions socials i les posicions i pràctiques de les persones en la societat.

CE6: Aplicar els principals mètodes i tècniques quantitatives i qualitatives de la recerca social a un tema concret.

CE7: Dissenyar un projecte de recerca social definint un marc teòric exhaustiu amb uns conceptes clars, formulant hipòtesis coherents i significatives, triant les tècniques de recerca apropiades i analitzant els resultats empírics.

Resultats d'aprenentatge

C3.3: Distingir els principals mètodes i tècniques qualitatives.

C3.4: Expressar la base metodològica dels principals mètodes i tècniques qualitatives.

C3.5: Relacionar els mètodes quantitatives i qualitatives de recerca amb les perspectives sociològiques.

C6.10: Elaborar el guió d'una entrevista o d'un grup de discussió.

C6.13: Analitzar una mostra d'entrevistes.

C7.1: Definir conceptes d'anàlisi.

C7.2: Formular una hipòtesi a partir d'uns conceptes d'anàlisi.

C7.3: Elaborar un instrument de recollida d'informació rellevant per a una hipòtesi analítica.

C7.4: Obtenir conclusions a partir de la informació obtinguda amb aquest instrument.

Competències

G2: Desenvolupar estratègies d'aprenentatge autònom.

G3: Respectar la diversitat i la pluralitat d'idees, persones i situacions.

Resultats d'aprenentatge

Competències

T1. Comprendre les anàlisis dels fenòmens socials, així com observar els seus punts forts i dèbils.

T3. Gestionar el propi temps, planificant l'activitat d'aprenentatge.

Gestionar la relació amb un tutor/a o assessor/a, així com establir i acomplir el terminis adequats per a la realització dels treballs

T4. Buscar fonts documentals a partir de conceptes identificats prèviament

T5. Avaluar la qualitat del propi treball

T6. Treballar en equip en situacions diverses

Resultats d'aprenentatge

6.- Continguts de l'assignatura

Tema 1. Introducció. Orientacions generals de les tècniques qualitatives

1. Perspectives històriques sobre la gènesi i desenvolupament de la investigació qualitativa.
2. Paradigmes i perspectives en la investigació qualitativa.
3. El debat qualitatiu/quantitatiu. Cap a la complementarietat de perspectives.
4. Els mètodes i tècniques de recull d'informació i d'anàlisi: visió panoràmica.

Tema 2. Investigar amb tècniques qualitatives

1. Objectius de la recerca i recursos disponibles
2. Les fases en la recerca qualitativa
3. De la construcció de l'objecte d'estudi a la planificació de les estratègies de contrastació empírica. El disseny en la recerca qualitativa
4. La selecció de les unitats d'observació: el camp d'anàlisi i la mostra.

Tema 3. Tècniques de conversació, narració (I): L'entrevista

1. Clarificació conceptual i terminològica: Tipus d'entrevistes
2. El procés de l'entrevista: Selecció d'informadors, apropament, la guia, les relacions, el recull de la informació...
3. Avantatges i limitacions de les entrevistes

Tema 4. Tècniques de conversació, narració (II): Els grups de discussió

1. Clarificació conceptual i terminològica
2. Aspectes del disseny, camp i realització dels grups
3. Avantatges i limitacions dels grups de discussió.

Tema 5. Tècniques de conversació, narració (III): Metodologia biogràfica

1. Clarificació conceptual i terminològica: Tipus de tècniques biogràfiques
2. La pràctica i la valoració de la metodologia biogràfica
3. Disseny, camp d'anàlisi i presentació dels materials biogràfics
4. Avantatges i limitacions de la metodologia biogràfica

Tema 6. La investigació documental

1. Definició de materials documentals
2. L'ús de material documental: avantatges i limitacions

7.- Metodologia docent i activitats formatives

Donat que es tracta que l'alumnat aprengui a fer servir i practiqui les tècniques qualitatives d'obtenció d'informació, la metodologia docent i les activitats formatives de l'assignatura el situen en el centre del procés d'ensenyament-aprenentatge. Així, la metodologia docent combinarà: sessions expositives, pràctiques a l'aula que permetin aplicar els conceptes adquirits i tècniques explicades, tutories de seguiment i treball autònom. A continuació es concreten les diferents activitats, amb el seu pes específic dins de la distribució del temps total que l'estudiant ha de dedicar a l'assignatura.

TIPUS D'ACTIVITAT	ACTIVITAT	METODOLOGIA	HOR	RESULTATS D'APRENTATGE
-------------------	-----------	-------------	-----	------------------------

Dirigides

Classes magistrals	Sessions expositives dels continguts del temari. Es realitza amb tot el grup classe, a través de la potenciació de la participació activa dels estudiants.		25%	C3, C3.3,C3.4,C3.5
Pràctiques a l'aula	Espais de treball amb la meitat del grup (desdoblament del grup classe, amb el suport del professor/a de pràctiques). S'identificaran, s'aplicaran i s'exemplificaran les etapes del procés de recerca a partir d'activitats i exercicis que es resoldran a classe		10%	CE6, C6.10, C6.13,C7.1, C7.2,

Supervisades

Tutories grupals programades	Tutories a l'aula amb els equips per tal de fer el seguiment del seu procés de formulació del projecte d'investigació		10%	CE6, C6.10, C6.13,C7.1, C7.2,

Autònomes

Lectures dels textos	Lectura comprensiva		15%	C3.3,C3.4, C3.5,
----------------------	---------------------	--	-----	------------------

Treball en grup	Obtenció d'informació empírica, anàlisi de la informació, redacció de les activitats que s'han de lliurar per escrit.	15%	G2, G3, , CT3, CT5, CT6,
Estudi i comprensió dels coneixements	Realització d'esquemes i mapes conceptuals, fer resums	10%	CE7, C7.2,C7.3,
Preparació individual de les proves escrites	Realització d'esquemes, mapes conceptuals i resums. Assimilació dels continguts fonamentals de l'assignatura. Lectura i estudi dels materials del curs	10%	C7.1,T1, T5, T6,

8.- Avaluació

Se superarà l'assignatura si la nota final de les diferents activitats d'avaluació assoleix com a mínim un 5. Tant la prova escrita individual com el projecte d'investigació han de tenir una nota mínima de 4 per tal de poder fer mitjana i superar el conjunt de l'assignatura.

Aquells estudiants que durant el curs hagin fet un seguiment adequat de l'assignatura i no superin l'avaluació grupal, podran reformular aquelles parts del projecte d'investigació no superades durant el període d'avaluació de compensació. L'avaluació individual, si no se supera, no es podrà recuperar.

A l'acta d'avaluació tan sols tindran la qualificació de "no presentades" aquelles persones que no hagin fet les activitats d'avaluació corresponents al 50% de la nota.

	Activitat d'Avaluació	% de la nota
AVALUACIÓ INDIVIDUAL	Prova escrita que avaluarà l'adquisició de conceptes i instruments bàsics transmesos en l'assignatura	35%
	Gravació i transcripció de l'entrevista realitzada en el marc del treball en grup	10%
	Assistència durant el curs a les pràctiques programades a l'aula	12%
AVALUACIÓ GRUPAL (equips de 4 persones)	Primer lliurament del treball en grup	20%
	Segon lliurament del treball en grup	15%
	Gravació i transcripció del grup de discussió realitzat en el marc del treball en grup	8%

ACTIVITATS D'AVAUACIÓ	HORES	RESULTATS D'APRENTATGE
Prova escrita que avaluarà l'adquisició de conceptes i instruments bàsics de l'assignatura	2,5%	C3.3, C3.4, C3.5, C6.13,C7.2,C7.3,

9- Bibliografia i enllaços web

- ALONSO, Luis Enrique (1994) «Sujeto y discurso: el lugar de la entrevista abierta en las prácticas de la sociología cualitativa». En: *Métodos y técnicas cualitativas de investigación en ciencias sociales*, editado por J.M. Delgado y J. Gutiérrez. Madrid: Síntesis. P. 225-240.
- ALONSO, Luis Enrique (1996) “El grupo de discusión en su práctica: memoria social, intertextualidad y acción comunicativa cualitativa”. *Revista Internacional de Sociología*, 13: 5-36.
- ALONSO, Luis Enrique (1998) *La mirada cualitativa en sociología. Una aproximación interpretativa*. Madrid: Fundamentos.
- ALVIRA MARTIN, Francisco (1983) «Perspectiva cualitativa-perspectiva cuantitativa en la metodología sociológica». *Revista Española de Investigaciones Sociológicas*, 22. P. 53-75.
- BALAN, J. et al. (Eds.) (1974) *Las historias de vida en las ciencias sociales*. Buenos Aires: Nueva Visión.
- BERTAUX, Daniel (2005) *Los relatos de vida. Perspectiva etnosociológica*. Barcelona: Edicions Bellaterra.
- BLANCHET, A. (1989) "Entrevistar", a A. Blanchet, R. Ghiglione, J. Massonat i A. Trognon (eds.): *Técnicas de investigación en Ciencias Sociales*. Madrid: Narcea.
- BORRÀS V.; LÓPEZ P.; LOZARES C. (1999) “La articulación entre lo cuantitativo y lo cualitativo: de las grandes encuestas a la recogida de datos intensiva”. *Qüestió*, 23 (3): 525-541.
- BOURDIEU, P. (2003) *El oficio de científico. Ciencia de la ciencia y reflexividad*. Barcelona: Anagrama.
- BOURDIEU, P.; CHAMBOREDON, J.; PASSERON, J. (1989) *El oficio del sociólogo*. Madrid, Siglo XXI
- CALLEJO, Javier (2001). *El grupo de discusión: Introducción a una práctica de investigación*. Madrid: Ariel.
- CRESWELL, J. W. (1998) *Qualitative Inquiry and Research Design. Choosing among five traditions*. Thousand Oaks: Sage.
- DELGADO, J.M.; GUTIERREZ, J. (Eds.) (1994). *Métodos y técnicas cualitativas de investigación en ciencias sociales*. Madrid: Síntesis.
- FLICK, Uwe (2004) *Introducción a la investigación cualitativa*. Madrid: Morata. (Ed. original 1998)
- GLASER, B. G.; STRAUSS, A. L. 1967. *The Discovery of Grounded Theory. Strategies for Qualitative Research*. Nueva York: Aldine.
- GUTIÉRREZ BRITO, J. (2008) *Dinámica del grupo de discusión*. Madrid: CIS.
- IBÁÑEZ, Jesús (1986) *Más allá de la sociología. El grupo de discusión: técnica y crítica*.

- Madrid: Siglo XXI. (2ª edición).
- IBAÑEZ, Jesús (1994). *El regreso del sujeto. La investigación social de segundo orden*. Madrid: Siglo XXI.
- KRUEGER, Richard A. (1991). *El grupo de discusión. Guía práctica para la investigación aplicada*. Madrid: Pirámide.
- MORSE, J. M. (2005) *Asuntos críticos en los métodos de investigación cualitativa*. Alicante: Universidad de Alicante
- MUCHIELLI, Alex (2001) *Diccionario de métodos cualitativos en ciencias humanas y sociales*. Madrid: Síntesis.
- ORTI, Alfonso (1989). «La apertura y el enfoque cualitativo o estructural: la entrevista abierta semidirectiva y la discusión de grupo». A: *El análisis de la realidad social. Métodos y técnicas de investigación*, editado por M. Garcia Ferrando; J. Ibañez y F. Alvira. Madrid: Alianza. P. 171-203.
- PUJADAS MUÑOZ, Juan José (1992). *Método biográfico: El uso de las historias de vida en ciencias sociales*. Madrid: Centro de Investigaciones Sociológicas.
- QUIVY, R.; VAN CAMPENHOUDT, L. (1992). *Manual de investigación en ciencias sociales*. Paris: Limusa.
- RODRIGUEZ GOMEZ, G.; GIL FLORES, J.; GARCIA JIMENEZ, E. (1996). *Metodología de la investigación cualitativa*. Archidona (Málaga): Ediciones Aljibe.
- RUIZ OLABUENAGA, José Ignacio (1996). *Metodología de la investigación cualitativa*. Bilbao: Universidad de Deusto.
- SANTAMARINA, C.; MARINAS, J.M. (1994). «Historias de vida e historia oral». En: *Métodos y técnicas cualitativas de investigación en ciencias sociales*, editado por J.M. Delgado y J. Gutiérrez». Madrid: Síntesis. P. 257-285.
- STRAUSS, A; CORBIN, J. (2003). *Bases de la Investigación cualitativa*. Medellín: Universidad de Antioquía.
- THOMAS, William I.; ZNANIECKI, Florian (2004) *El campesino polaco en Europa y en América*. Madrid: CIS.
- TAYLOR, S.J.; BOGDAN, R. (1992). *Introducción a los métodos cualitativos de investigación. La búsqueda de significados*. Barcelona: Paidós.
- TRINIDAD, A.; CARRERO, V.; SORIANO, R. M. (2006) *Teoría fundamentada "Grounded Theory". La construcción de la teoría a través del análisis interpretacional*. Madrid: CIS.
- VERD, J. M.; LÓPEZ, P. (2008) "La eficiencia teórica y metodológica de los diseños multimétodo". *Empiria, Revista de Metodología de Ciencias Sociales*, 16: 13-42.
- VALLES, Miguel S. (1997) *Técnicas cualitativas de investigación social. Reflexión metodológica y práctica profesional*. Madrid: Síntesis.
- VALLES, Miguel S. (2002) *Entrevistas cualitativas*. Madrid: CIS.
- YIN, R. K. (1994) [1984] *Case Study Research. Design and Methods*. Thousand Oaks, California: Sage.

10.- Programació de l'assignatura

A banda de les classes magistrals i les tutories grupals, l'alumnat haurà d'assistir a les pràctiques programades a l'aula. L'assistència a aquestes pràctiques és obligatòria i té un pes del 12% en la nota final. El material necessari per a la realització d'aquestes pràctiques a l'aula està recollit en un dossier que estarà disponible a la copisteria de la Facultat.

ACTIVITATS D'APRENTATGE

DATA/ES	ACTIVITAT	LLOC	MATERIAL	RESULTATS D'APRENTATGE
13-17 setembre	Sessions presencials Tema 1	aula	Textos bàsics dossier lectures	C31, C32, C91, C92, G1, G3
20-24 setembre	Sessions presencials Tema 1	aula	Textos bàsics dossier lectures	C31, C32, C91, C92, G1, G3
27 setembre-1 octubre	Sessions presencials Tema 2	aula	Textos bàsics dossier lectures	C31, C32, C91, C92, G1, G3
30 setembre	Pràctica 1	aula	Material recollit en el dossier de pràctiques	C31, C32, C91, C92, G1, G2, G3, T1, T3, T6
4-8 octubre	Sessions presencials Tema 2	aula	Textos bàsics dossier lectures	C31, C32, C91, C92, G1, G3,
14 octubre	Pràctica 2	aula	Material recollit en el dossier de pràctiques	C31, C32, C91, C92, G1, G2, G3,

				T1, T3, T6
18-22 octubre	Sessions presencials Tema 3	aula	Textos bàsics dossier lectures	C31, C32, C91, C92, G1, G3
25 – 29 octubre	Sessions presencials Tema 3	aula	Textos bàsics dossier lectures	C31, C32, C91, C92, G1, G3,
4 novembre	Pràctica 3	aula	Material recollit en el dossier de pràctiques	C31, C32, C91, C92, G1, G2, G3, T1, T3, T6
8-12 novembre	Sessions presencials Temes 3 i 4	aula	Textos bàsics dossier lectures	C31, C32, C91, C92, G1, G3,
15-19 novembre	Sessions presencials Tema 4	aula	Textos bàsics dossier lectures	C31, C32, C91, C92, G1, G3
22-26 novembre	Sessions presencials Tema 5	aula	Textos bàsics dossier lectures	C31, C32, C91, C92, G1, G3
25 novembre	Pràctica 4	aula	Material recollit en el dossier de pràctiques	C31, C32, C91, C92, G1, G2, G3, T1, T3, T6
29 novembre - 3 desembre	Sessions presencials Tema 5	aula	Textos bàsics dossier lectures	C31, C32, C91, C92, G1, G3
2 desembre	Pràctica 5	aula	Material recollit en el dossier de pràctiques	C31, C32, C91, C92, G1, G2, G3, T1, T3, T6
9-19 desembre	Sessions presencials Tema 5	aula	Textos bàsics dossier lectures	C31, C32, C91, C92, G1, G3
13-17 desembre	Sessions presencials Tema 6	aula	Textos bàsics dossier lectures	C31, C32, C91, C92, G1, G3
16 desembre	Pràctica 6	aula	Material recollit en el dossier de pràctiques	C31, C32, C91, C92, G1, G2, G3, T1, T3, T6
20-23 desembre	Sessions presencials Tema 6	aula		C31, C32, C91, C92, G1, G3

LLIURAMENTS

DATA/ES	LLIURAMENT	LLOC	MATERIAL	RESULTATS D'APRENTATGE
21 octubre	Treball en grup que adaptarà el treball realitzat a l'assignatura Metodologia i Disseny a la perspectiva qualitativa	Treball autònom	A partir de fonts bibliogràfiques que cerquen els alumnes de forma autònoma i de les indicacions de les sessions presencials	C31, C32, C91, C92, G1, G2, T1, T3, T4, T5, T6
11 novembre	Treball en grup orientat al disseny i realització d'una recerca qualitativa basada en l'ús d'entrevistes i grups de discussió	Treball autònom	A partir de fonts bibliogràfiques que cerquen els alumnes de forma autònoma i de les indicacions de les sessions presencials	C31, C32, C91, C92, G1, G2, T1, T3, T4, T5, T6
16 desembre	Transcripció de l'entrevista	Treball autònom	A partir de les indicacions de les sessions presencials	G2, T3
23 desembre	Transcripció del grup de discussió	Treball autònom	A partir de les indicacions de les sessions presencials	G2, T3
(data a determinar)	Prova escrita individual que avaluarà l'adquisició de conceptes i instruments bàsics referits a la vessant aplicada de l'anàlisi de la realitat social.	Aula	A partir dels continguts impartits durant les classes magistrals i les sessions de pràctiques, juntament amb el dossier de textos bàsics de l'assignatura	C31, C32, C91, C92, G1, G2, T1, T3, T4